

**Literatura Catalana i Tradició Europea (Segles
XIII-XVIII)**

Codi: 42497

Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313382 Estudis Avançats de Llengua i Literatura Catalanes	OT	0	1

Professor/a de contacte

Nom: Alejandro Coroleu Lletget

Correu electrònic: alejandro.coroleu@uab.cat

Equip docent

Josep Pujol Gomez

Alejandro Coroleu Lletget

Francesc Josep Gomez Martin

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent extern a la UAB

Josep Solervicens

Prerequisits

Els que es demanen per fer el màster.

Objectius

La literatura catalana de l'edat mitjana i de l'edat moderna utilitza uns models d'escriptura que responen als corrents generals de totes les literatures romàniques, a partir de la recepció dels grans models procedents del món clàssic i dels grans moviments europeus (Edat Mitjana, Renaixement, Barroc, Il·lustració). Aquest mòdul explora diversos aspectes de l'articulació entre la producció local i la tradició europea i subministra la metodologia per poder emprendre investigacions específicament sobre els models de la literatura catalana medieval i moderna i globalment sobre la noció d'època i l'anàlisi de la literatura antiga.

Competències

- Aplicar els mètodes d'investigació propis dels àmbits lingüístic i literari.
- Construir un discurs argumentat de valoració crítica d'una anàlisi lingüística o literària.
- Produir informes sobre activitats o obres lingüístiques o literàries.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar textos dels segles XIII al XVIII per detectar-hi les influències del període històric (històriques, culturals, socials, etc.) en comparació amb les actuals.
2. Analitzar textos literaris dels segles XIII-XVIII.
3. Elaborar treballs amb domini de la perspectiva històrica.
4. Identificar la funció literària dels textos dels segles XIII a XVIII.
5. Produir textos crítics sobre els clàssics medievals i moderns.
6. Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
7. Relacionar obres literàries catalanes dels segles XIII al XVIII amb les d'altres literatures.
8. Utilitzar els mètodes actuals d'anàlisi crítica en l'elaboració de treballs sobre la producció literària catalana entre els segles XIII a XVIII.

Continguts

1. La tradició clàssica en la literatura catalana medieval: Ovidi

(docència: Àlex Coroleu, Francesc Gómez i Josep Pujol [UAB])

- 1.1. Introducció. La tradició clàssica. La poesia llatina a l'època d'August.
- 1.2. Ovidi: biografia, trajectòria, context, descripció sumària de l'obra.
- 1.3. L'Ovidi amorós: visió de conjunt. Els *Amores* i les *Heroides*.
- 1.4. Transmissió. Ovidi a l'edat mitjana llatina i romànica. Ovidi a l'escola medieval: biografies, *accessus*, comentaris, glosses. Ovidi al Renaixement.
- 1.5. Recepció dels clàssics i literatura catalana medieval. Vies de difusió. Panorama de traduccions.
- 1.6. Ovidi en la literatura catalana (1). Les traduccions de les *Heroides* i les *Metamorfosis*.
- 1.7. Ovidi en la literatura catalana (2). Presència en escriptors catalans: Metge, March, Corella, Martorell.

2. Els models europeus de la literatura catalana barroca: assimilació, remissió, recreació

(docència: Josep Solervicens [UB])

- 2.1. Un marc teòric. El concepte d'època: usos i funcions. El concepte d'intertextualitat: enfocaments difusos i replantejaments restringits. Diversos nivells: vasos comunicants, influència, remissió, recreació.
- 2.2. Els models de la literatura catalana barroca: de l'"escola acastellanada" a la recreació dels models coetanis de la literatura castellana, italiana i francesa. Vies per documentar la lectura dels models.
- 2.3. La reflexió sobre literatura al Barroc català i les poètiques italianes i castellanques. L'*Apologético de las comedias españolas* de Ricardo de Turia (1616), *Il compendio della poesia tragicomica* (1601) de Giambattista Guarini i l'*Arte nuevo de hacer comedias en este tiempo* (1609): la ràpida assimilació de la teoria italiana sobre la mixtura de gèneres al País Valencià.
- 2.4. La lírica de Vicent Garcia i Antoni Massanés i els models italians (Tasso, Marino) i castellans (Lope, Quevedo, Villamediana). La imitació de l'estil de Góngora a l'obra de Francesc Fontanella i Josep Blanch.
- 2.5. El teatre de Francesc Fontanella i els models castellà, italià i francès. La *Tragicomèdia* (1643-1652) i *El pastor fido* (1590) de Giambattista Guarini. *Lo Desengany* (1643-1652) i *L'illusion comique* (1636-1639) de Corneille.
- 2.6. La narrativa en vers del Barroc i els models italià i castellà. Els models de *La navegació del marquès d'Almazan* (1612) de Vicent Garcia. La *Gatomàquia valenciana* (2a meitat del segle XVIII) atribuïda a Bartomeu Tormo i la *Gatomaquia* (1634) de Lope de Vega.

2.7. Els models d'una prosa reflexiva i artificiosa de caràcter literari: l'*Ateneo de grandesa* (1681) de Josep Romaguera i *El héroe* (1637) de Baltasar Gracián.

Metodologia

El curs s'organitza alternant la classe magistral (en les introduccions) amb el seminari (en analitzar els textos), ja sigui en el format de discussió oberta o bé de presentació per part d'un estudiant, amb debat posterior. Es fomenta també la redacció de treballs individuals orientats pel professor i amb especialització diversa, adequada a l'estudiant. Tracta dos casos concrets de l'assimilació i recreació de la tradició europea, però posa l'accent en la lectura comparada, l'anàlisi filològica i la metodologia crítica, aplicable a la futura investigació de l'alumnat.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Assistència i debats a classe	50	2	1, 2, 7, 8
Tipus: Supervisades			
Tutorització i orientacions	70	2,8	1, 4, 7
Tipus: Autònomes			
Estudi i elaboració de treballs	120	4,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Avaluació

Tres exercicis:

1. Matèria cursada a la UAB: Treball escrit sobre un text català medieval amb influència d'Ovidi (amb tutorització) (40% de la nota final).

2. Matèria cursada a la UB: Exposició oral sobre un cas pràctic d'assimilació dels models italians, castellans o francesos en la literatura catalana barroca. L'elecció del tema i l'elaboració de l'exposició oral se supervisarà mitjançant tutorització (40% de la nota final).

3. Matèria a triar: Exercici escrit de comentari d'una elegia dels *Amores* d'Ovidi o d'un text barroc català (20% de la nota final).

La presentació del 50% de les activitats d'avaluació en els termes descrits és obligatòria; no complir aquest requisit significa un No avaluable. A partir de la presentació dels exercicis es procedirà a l'avaluació global d'acord amb els percentatges indicats.

Per accedir a la recuperació, l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professorainformarà l'alumnat del procediment i data de revisió de les qualificacions.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment se n'adaptarà el format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es faran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, assegurant que tot l'estudiantat hi pot accedir.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exercici escrit de comentari de text	20%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Presentació oral	40%	4	0,16	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8
Treball escrit	40%	4	0,16	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Bibliografia

Bloc 1: La tradició clàssica en la literatura catalana medieval: Ovidi

General

Badia, Lola (dir.), *Història de la literatura catalana*, vol. I: *Literatura medieval (I): Dels orígens al segle XIV*; vol. II: *Literatura medieval (II): Segles XIV-XV*; vol. III: *Literatura medieval (III): Segle XV*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2013-2015.

Bieler, Ludwig, *Historia de la literatura romana*. Madrid: Gredos, 1971.

Black, Robert, *Humanism and Education in Medieval and Renaissance Italy*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

Brill's Companion to Ovid, ed. Barbara Weiden Boyd. Leiden-Boston-Colònia: Brill, 2002.

Clark, James G., Frank T. Coulson i Kathryn L. McKinley (eds.), *Ovid in the Middle Ages*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.

Curtius, Ernst Robert, *Literatura europea y edad media latina*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica, 1955.

Riquer, Martí de, *Història de la literatura catalana. Part antiga*. Barcelona: Ariel, 1964, 3 vols.

Ruys, J. F., J. O. Ward i M. Heyworth (eds.), *The Classics in the Medieval and Renaissance Classroom. The role of Ancient Texts in the Arts Curriculum Revealed by Surviving Manuscripts and Early Printed Books*. Turnhout: Brepols, 2014.

Recepció i traducció d'Ovidi a la corona d'Aragó

Badia, Lola, "Per la presència d'Ovidi a l'Edat Mitjana catalana, amb notes sobre les traduccions de les *Heroides* i de les *Metamorfosis* al vulgar", dins el seu *Tradició i modernitat als segles XIV i XV. Estudis de cultura literària i lectures d'Ausiàs March*. València / Barcelona: IUFV / PAM, 1993, pp. 39-71.

Duran, Eulàlia, i Josep Solervicens (eds.): Francesc Alegre, endreça, pròleg i epíleg a la seva traducció de les *Metamorfosis* (*Transformacions*), dins *Renaixement a la carta*. Barcelona / Vic: UB / Eumo, 1996, pp. 34-42.

Pujol, Josep (ed): Ovidi, *Heroides*. Traducció catalana medieval de Guillem Nicolau. Barcelona: Barcino, 2018.

Edicions d'Ovidi amb traducció catalana moderna

Amors, traducció de Jordi Parramon. Barcelona: Quaderns Crema, 2000; edició de Jordi Pérez Durà i Miquel Dolç. Barcelona: FBM, 1971.

Art amatòria, edició i traducció de J. Pérez Durà. Barcelona: FBM, 1977.

Art d'enamorar, trad. Jaume Juan Castelló, Martorell: Adesiara, 2011.

Heroides, introducció de Pere Fàbregas i traducció d'Esther Artigas, Martorell: Adesiara, 2021.

Les Metamorfosis, edició i traducció d'Adela Mª Trepà i Anna Mª de Saavedra, 3 vols. Barcelona: FBM, 1929-1932.

Remeis a l'amor, edició i traducció de M. Dolç. Barcelona: FBM, 1979.

Heroides, text revisat i traducció d'Adela M. Trepà i Anna M. de Saavedra. Barcelona: FBM, 1927.

Tristes, edició i traducció de Carme Boyé i Miquel Dolç, 2 vols. Barcelona: FBM, 1965-1966.

Pòntiques, edició i traducció de Carme Boyé, 2 vols. Barcelona: FBM, 1983-1985.

Bloc 2: Els models europeus de la literatura catalana barroca: assimilació, remissió, recreació

Alegret, Joan. «Fonts italianes de poemes en llengua catalana: Sannazaro/ Fontanella i Parini/Tou», dins *La Catalogna in Europa, l'Europa in Catalogna. Transiti, passaggi, traduzioni*. Edizione in linea, 2009, 1-11 (<http://www.filmod.unina.it/aisc/attive/Alegret.pdf>)

Blanco, Mercedes. *Les réthoriques de la pointe: Baltasar Gracián et le conceptisme en Europe*. Paris: Éditions Slatkine, 1992.

Hempfer, Klaus W. *Literaturwissenschaft. Grundlagen einer systematischen Theorie*. Stuttgart: J.B. Metzner, 2018, 143-177, 214-256.

Molas, Joaquim. «Francesc Vicenç Garcia vs. Rector de Valfogona», *Serra d'Or*, núm. 196 (gener 1976), 34-39.

Rossich, Albert. *Francesc Vicent Garcia. Història i mite del rector de Valfogona*. Barcelona: Edicions 62, 1987.

Rossich, Albert. «Intertextos: sobre les fonts i els motius literaris de *Lo Desengany* de Fontanella», *Caplletra*, núm. 52 (2012), 207-228.

Solvicens, Josep. «"Brújulas de marear a la excelencia". Recreaciones gracianas en la literatura catalana del Barroco», dins Neumeister, Sebastian (ed.). *Los conceptos de Gracián*. Berlin: Edition Tranvia & Verlag Walter Frey, 2010, 239-259.

Solvicens, Josep (2012). *La poètica del Barroc. Textos teòrics catalans*. Barcelona: Punctum.

Solvicens, Josep (dir.). *Literatura moderna: Renaixement, Barroc i Il·lustració*. Barcelona: Enciclopèdia catalana - Ed. Barcino, 2016, HLC/4

Valsalobre, Pep. «Mitologia burlesca, invenció barroca i catarsi: l'ànima frondosa de Fontanella o notes disperses a *Lo Desengany*», dins Valsalobre, P. & Sansano, G. (eds). *Francesc Fontanella: una obra, una vida, un temps*. Bellcaire d'Empordà: Ed. Vitel·la, 2006, 298-299.

Valsalobre, Pep. «Vicent Garcia, poeta europeu», *Caplletra*, núm. 52 (2012), 153-179.

Programari

No n'hi ha cap